

RTU studiju kurss "Mākslīgais intelekts humanitārās zinātnēs"**33000 Datorzinātnes, informācijas tehnoloģijas un enerģētikas fakultāte****Vispārējā informācija**

Kods	DE0717
Nosaukums	Mākslīgais intelekts humanitārās zinātnēs
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītbspēks	Alla Anohina-Naumeca - Doktors, Prodekāns (studiju jomā)
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV, EN
Anotācija	Mākslīgais intelekts ir datorzinātnes apakšnozare, kas nodarbojas ar tādu datorsistēmu projektēšanu un izstrādi, kurām piemīt raksturojumi (spēja risināt problēmas, atspoguļot zināšanas, secināt, mācīties, utt.), kas ir saistīti ar intelektu cilvēku uzvedībā. Mūsdienās mākslīgā intelekta metožu, tehnoloģiju un lietojumu attīstība ir ļoti strauja ne tikai inženierjomās, bet arī humanitāro un sociālo zinātņu jomās. Sarunboti, preču rekomendācijas sistēmas, ziņu lasīšanas boti, virtuālie asistenti, neironu tīklos balstītā medicīnas diagnostika, emocionāli intelektuālas mācību sistēmas, digitālā māksla un kultūrmantojuma attēlu klasifikācija digitālajās bibliotēkās ir tikai daži piemēri esošajām izstrādēm. Šāda strauji augoša mākslīgā intelekta loma mūsdienu un nākotnes sabiedrībā nosaka vajadzību pēc akadēmiski izglītotiem speciālistiem, kas ir apguvuši mākslīgā intelekta pamatus, zina tā perspektīvas, un kuriem ir pieredze mākslīgā intelekta uzdevumu risināšanā, lai tiktu galā ar problēmu dažādību, ar kurām sastopas finanšu speciālisti, izglītības un medicīnas darbinieki, muzeju un bibliotēku personāls, u.tml. Šajā studiju kursā galvenā uzmanība ir pievērsta problēmu stāvokļu telpu konstruēšanai un risinājumu atrašanai, izmantojot neinformētas un heuristiski informētas pārmeklēšanas algoritmus (pārmeklēšana), zināšanu par problēmu atspoguļošanai ar dažādām zināšanu atspoguļošanas shēmām (zināšanu atspoguļošana), pagātnē savāktu datu modeļu atklāšanai un vispārināšanai, lai šos modeļus piemērotu jauniem datiem tādos uzdevumos kā klasifikācija, prognozēšana, datu līdzības atrašana un citos (mašīnmācīšanās), kā arī dabiskas valodas apstrādes un datorredzes pamatiem. Studiju kursā apgūstamas metodes tiek demonstrētas, apskatot to pielietošanas piemērus tieši humanitāro un sociālo zinātņu jomās. Praktiskais darbs par zināšanu atspoguļošanu ļauj studentiem trenēties problēmu zināšanu atspoguļošanā un praksē pielietot šim nolūkam izstrādātos rīkus. Ar datu kopas atlasī, analīzi un apstrādi saistīts praktiskais darbs nodrošina zināšanu nostiprināšanu mašīnmācīšanās jomā. Studiju kursā tiek izmantota apgrieztas klases pieeja (flipped classroom approach), kurā studenti patstāvīgi apgūst e-studiju kursā pieejamos studiju materiālus, lekciju laiku veltot praktisku uzdevumu risināšanai, tai skaitā strādājot pāros vai mazās grupās. Lekcijās piedāvātie praktiskie uzdevumi var tikt risināti gan manuāli, gan izmantojot brīvpieejamus datorizētus rīkus konkrētu uzdevumu izpildei.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis ir izveidot studentu zināšanu sistēmu par mākslīgā intelekta metodēm humanitāro un sociālo zinātņu problēmu risināšanai un attīstīt pamatprasmes pielietot šīs metodes reālo problēmu risināšanā. Studiju kursā tiek apskatītas pārmeklēšanas, zināšanu atspoguļošanas, mašīnmācīšanās, dabiskas valodas apstrādes un datorredzes metodes. Studiju kursa uzdevumi paredz attīstīt: a) studentu izpratni par mākslīgā intelekta, pārmeklēšanas, mašīnmācīšanās, zināšanu atspoguļošanas, dabiskas valodas apstrādes un datorredzes jēdzieniem un b) studentu prasmes atspoguļot problēmas ar stāvokļu telpas grafa palīdzību un tās risināt, realizējot pārmeklēšanas algoritmus, izmantot vairākus pārraudzītas un nepārraudzītas mašīnmācīšanās algoritmus, atspoguļot problēmsfēras zināšanas, lietojot vairākas zināšanu atspoguļošanas shēmas, izmantot dabiskas valodas apstrādei un datorredzes nolūkiem paredzētus rīkus.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Studentu patstāvīgais darbs ietver: 1. E-studiju kursā pieejamo studiju materiālu apgūšanu pirms lekcijām, ar mērķi sagatavoties praktisko uzdevumu risināšanai lekciju laikā. 2. Patstāvīgi izpildāmo pirmo praktisko darbu, kas paredz definētās problēmas zināšanu atspoguļošanu, izmantojot mācītbspēka piedāvātos rīkus. Darba prasības ir pieejamas e-studiju kursā. 3. Patstāvīgi izpildāmo otro praktisko darbu, kas paredz mašīnmācīšanās algoritmu lietojumu studenta patstāvīgi izvēlētajai datu kopai. Darba prasības ir pieejamas e-studiju kursā. 4. Patstāvīgi izpildāmo pētniecisko eseju par studenta izvēlēto tematu. Darba prasības ir pieejamas e-studiju kursā. 5. E-studiju kursā pieejamo pašnovērtēšanas testu un trenēšanas uzdevumu (kuriem ir doti pareizie risinājumi) izpildi, gatavojoties testiem un gala eksāmenam.

Literatūra	Obligātā . // Obligatory: Rothman, Denis. Artificial intelligence by example : acquire advanced AI, machine learning, and deep learning design skills /Denis Rothman., [6], xxi, 549 lpp. : ilustrācijas ; 24 cm Martin, Kirsten. Ethics of data and analytics : concepts and cases /Kirsten Martin., xvii, 473 lpp.: ilustrācijas ; 26 cm Artificial Intelligence in Higher Education and Scientific Research : future development /Fatima Roumate, editor., xii, 146 lpp. : ilustrācijas ; 24 cm. Barkāne, Irēna. Cilvēktiesību nozīme mākslīgā intelekta laikmetā : privātums, datu aizsardzība un regulējums masveida novērošanas novēršanai : monogrāfija /Irēna Barkāne ; recenzenti: Dr. Alesandro Mantelero, Dr.iur. Uldis Ķinis ; makets un vāka dizains: Baiba Lazdiņa., 327 lpp. ; 25 cm Šneps, Manfrēds,. Mākslīgais intelekts un kiberdraudi : sabiedriskās lietas, kara lietas, medicīna /Manfreds Šneps-Šneppe ; atbildīgā redaktore Santa Kugrēna ; maketētājs Ivars Vimba ; priekšvārds: Jānis Bārzdīņš., 200 lpp. : diagrammas, ilustrācijas, tabulas ; 24 cm Mining, Ethem. Machine Learning : this book includes: Basic concepts + artificial intelligence + Python programming + Python machine learning : a comprehensive guide to build intelligent systems using Python libraries and advanced features /by: Ethem Mining., 494 lpp. : ilustrācijas ; 24 cm Ertel W., Black N.T. Introduction to Artificial Intelligence Springer, 2018 Papildu. // Additional Burgess, M. . Artificial Intelligence (WIRED Guides) Random House, 2021 Gary Greenfield, Juan Romero, Penousal Machado (Eds). Artificial Intelligence and the Arts Computational Creativity, Artistic Behavior, and Tools for Creatives Springer International Publishing, 2021 Berg, G.A. . Transformative Arts Biological, Digital, and Everyday Aesthetics Rowman & Littlefield Publishers, 2024 Moussa Pourya Asl, Pantea Keikhosrokiani (Eds). Handbook of Research on Artificial Intelligence Applications in Literary Works and Social Media IGI Global, 2022
Nepieciešamās priekšzināšanas	Studentiem ir jāpārzina dažādu datu struktūru, tādu kā saraksti, steki un rindas raksturojumi un apstrādes iespējas, kopas un darbības ar kopām, attieksmes, to veidi un īpašības, grafu teorijas pamatjēdzieni un grafu speciālie veidi – koki un tīkli. Papildus ir jābūt zināšanām matemātikā (lineārās un loģistiskās funkcijas, darbības ar matricām un vektoriem).

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienēs studijas		Nepilna laika neklātienēs studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
Ievads studiju kursa prasībās un mākslīgā intelekta jēdzienā.	2	0	0	0
Mākslīgā intelekta definīcija (intelekta definīcija, mākslīgā intelekta pirmā definīcija, mākslīgā intelekta definīciju kategorijas).	2	1	0	0
Mākslīgais intelekts - datorzinātnes sastāvdaļa (saknes, mērķi, pieejas, uzdevumi, metodes).	2	1	0	0
Pārmeklēšanā balstīta problēmrisināšana (formālais atspoguļojums, stāvokļu telpas grafs, pārmeklēšanas algoritms, pārmeklēšanas principi, neinformētas pārmeklēšanas algoritmi).	2	2	0	0
Pārmeklēšanā balstīta problēmrisināšana (heiristiski neinformētas pārmeklēšanas algoritmi, heiristiskā novērtējuma funkcija).	2	2	0	0
Zināšanu atspoguļošana (zināšanu bāze, izveduma mehānisms, ekspert sistēmas, semantiskie tīkli, freimi).	2	1	0	0
Pirmais tests.	2	0	0	0
Pirmais praktiskais darbs.	0	14	0	0
Mašīnmācīšanās jēdziens (mašīnmācīšanās definīcija, tipi un terminoloģija) un pārraudzītās mašīnmācīšanās algoritmi.	2	2	0	0
Nepārraudzītās mašīnmācīšanās algoritmi.	2	1	0	0
Mākslīgo neironu tīklu pamati.	2	2	0	0
Dabiskas valodas apstrādes metodes.	2	1	0	0
Datorredzes pamati.	2	1	0	0
Otrais tests.	2	0	0	0
Otrais praktiskais darbs.	0	15	0	0
Pētnieciskās esejas prezentēšana.	2	2	0	0
Pētnieciskās esejas prezentēšana.	2	2	0	0
Pētnieciskās esejas prezentēšana.	2	2	0	0
Kopā:	32	49	0	0

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Zina mākslīgā intelekta definīciju kategorijas, saknes, mērķus, pieejas, uzdevumus un metodes.	Pirmais tests, uzdevumu risināšana lekcijās.
Zina stāvokļu telpas grafu definīciju, uzbūves elementus un raksturojumus, pārmeklēšanas procesa pamatprincipus, pārmeklēšanas virzienus, neinformētas pārmeklēšanas algoritmu realizācijas principus.	Pirmais tests, uzdevumu risināšana lekcijās.
Prot realizēt neinformētas pārmeklēšanas algoritmus.	Uzdevumu risināšana lekcijās, pirmais tests, gala eksāmens.
Zina heiristisku zināšanu definīciju un lietošanas situācijas, heiristiskā novērtējuma funkcijas sastāvdaļas, un heiristiski informētas pārmeklēšanas un realizācijas principus.	Pirmais tests, uzdevumu risināšana lekcijās.
Prot realizēt heiristiski informētas pārmeklēšanas algoritmus.	Uzdevumu risināšana lekcijās, pirmais tests, gala eksāmens.

Zina zināšanu atspoguļošanas, zināšanu bāzes un izveduma mehānisma definīciju un nolūku, kā arī dažādu zināšanu atspoguļošanas shēmu elementus, atspoguļošanas likumus, priekšrocības un trūkumus.	Uzdevumu risināšana lekcijās, otrais tests.
Prot atspoguļot problēmsfēras zināšanas, izmantojot semantiskos tīklus un freimus.	Uzdevumu risināšana lekcijās, otrais tests, pirmais praktiskais darbs, gala eksāmens.
Zina mašīnmācīšanās definīciju, tipus, pielietojuma situācijas un terminoloģiju, kā arī vairāku mašīnmācīšanās algoritmu būtību.	Otrais tests, uzdevumu risināšana lekcijās.
Prot izmantot vairākus pārraudzītas un nepārraudzītas mašīnmācīšanās algoritmus.	Uzdevumu risināšana lekcijās, otrais praktiskais darbs, otrais tests, gala eksāmens.
Zina dabiskas valodas apstrādes un datorredzes pamatus.	Uzdevumu risināšana lekcijās, otrais tests.
Izprot mākslīgā intelekta metožu lietojumu humanitārās un sociālās zinātnēs.	Pētnieciskā esija.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Testi	20
Praktiskie darbi	30
Pētnieciskā esija	25
Gala eksāmens	25
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	32.0	0.0	0.0		*	